

Ville Ojaniemi

PEFC Sertifiointi Ojaniemi Oy:lle

Alkuperäketjun menettelytapojen luonti

**Opinnäytetyö
CENTRIA-AMMATTIKORKEAKOULU
Liiketalouden koulutusohjelma
Toukokuu 2017**

TIIVISTELMÄ OPINNÄYTETYÖSTÄ

Centria-ammattikorkeakoulu	Aika Toukokuu 2017	Tekijä/tekijät Ville Ojaniemi
Koulutusohjelma Liiketalous		
Työn nimi PEFC Sertifiointi Ojaniemi Oy:lle		
Työn ohjaaja Jorma Saloniemi		Sivumäärä 18+1
Työelämäohjaaja Marko Ovaskainen		
<p>Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli luoda PEFC alkuperäseurannan menettelytapojen käsikirja Ojaniemi Oy:lle, jonka avulla Ojaniemi Oy voi hakea PEFC sertifikaattia, jolla se voi todistaa asiakkailleen että puu on peräisin kestävästi hoidetuista metsistä.</p> <p>Opinnäytetyössä tarkasteltiin myös lainsäädäntöä, joka on johtanut yrityksen sertifiointijärjestelmän tarpeeseen sekä sertifiointeja yleisemmällä taholla, jotta voidaan ymmärtää sertifiointi laajempaan käsitteenä.</p> <p>PEFC ST 2002:2013 -standardin avulla Ojaniemi Oy:lle saatiin luotua menettelytapojen käsikirja, jonka avulla Ojaniemi Oy voi hakea PEFC sertifikaattia ulkopuoliselta laitokselta. Sertifikaatti koettiin hyödylliseksi yrityksen tulevaisuuden toimintaa ajatellen.</p>		

Asiasanat

CoC, FLEGT, FSC, Euroopan Unioni, PEFC, sertifiointi

ABSTRACT

Centria University of Applied Sciences	Date May 2017	Author Ville Ojaniemi
Degree programme Business Administration		
Name of thesis PEFC Certificate for Ojaniemi Oy		
Instructor Jorma Saloniemi		Pages 18+1
Supervisor Marko Ovaskainen		
<p>The aim of this thesis was to create a Chain of Custody manual for Ojaniemi Oy with which they can apply for the PEFC CoC standard to prove to their customers that all the wood in their products originates from sustainable forests.</p> <p>This thesis also dealt with the legislation that has created the need for this certification process as well as certifications as a whole. This way it is possible to understand the certification process through a wider concept.</p> <p>With the help of the PEFC international standard PEFC ST 2002:2013 it was possible to create a Chain of Custody manual for Ojaniemi Oy with which they can apply for this standard from a certification body. Getting this standard for Ojaniemi Oy was generally seen positive when looking at the future.</p>		

<p>Key words Certification, CoC, European Union, FLEGT, FSC, PEFC</p>
--

TIIVISTELMÄ
ABSTRACT
SISÄLLYS

1 JOHDANTO	1
2 LAINSÄÄDÄNTÖ	3
2.1 Euroopan unionin puutavara-asetus (EUTR)	3
2.2 FLEGT	4
2.3 Metsälaki	5
3 SERTIFIINTI	6
3.1 Sertifiointin tarve	6
3.2 Sertifiointit	7
3.2.1 Tuotesertifiointi	7
3.2.2 Järjestelmäsertifiointi	8
3.2.3 Henkilösertifiointi	8
4 PEFC SERTIFIKAATIN PERUSPERIAATTEET	10
4.1 Materiaaliluokkien tunnistaminen	10
4.2 Asianmukaisen huolellisuuden järjestelmän (DDS) vähimmäisvaatimukset.....	11
4.2.1 Merkittävän riskin määrittäminen.....	11
4.2.2 Paikan päällä tehtävät tarkastukset.....	12
4.2.3 Korjaavat toimenpiteet.....	13
4.3 Alkuperän seurannan menetelmät	13
4.3.1 Fyysisen erilläänpidon menetelmä	13
4.3.2 Prosenttimenetelmä.....	14
5 PEFC OJANIEMI OY:SSÄ	16
5.1 Ojaniemi Oy.....	16
5.2 Standardit nyt ja tulevaisuudessa.....	16
5.3 Menettelytapojen käsikirja	17
6 JOHTOPÄÄTÖKSET	18
LÄHTEET	19
LIITTEET	

1 JOHDANTO

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli luoda PEFC Chain of Custody -sertifikaatin vaatima menettelytapojen käsikirja Ojaniemi Oy:lle, joka on puun höyläykseen erikoistunut puutavaraliike. Yritys sijaitsee Etelä-Pohjanmaalla Kurikassa, jossa yritys työllistää kuusi henkilöä täysipäiväisesti. Euroopan unionin 20. lokakuuta 2010 antaman asetuksen myötä kaikille yrityksille, jotka tuottavat markkinoille puutavaraa ja puutuotteita, on annettu ohjeet näiden yritysten velvollisuuksista estää omalta osaltaan laittomista puunkorjuista tulleen puun pääsyä markkinoille.

Euroopan unionin asetuksesta sekä asiakkaiden alati kasvavasta kiinnostuksesta tuotteiden alkuperää kohtaan Ojaniemi Oy:lle on syntynyt tarve osoittaa asiakkaille, että yritys on luotettava toimija. Myös muuttuneen lainsäädännön vuoksi yritys tarvitsee laatujärjestelmän, jonka avulla Euroopan unionin asettamat velvollisuudet pystytään toteuttamaan.

Opinnäytetyössä käsiteltävä PEFC Chain of Custody -sertifikaatti on erinomainen todistus asiakkaille siitä, että puun alkuperän hallinta on luotettavalla tasolla. PEFC-sertifioinnin vaatimukset on myös päivitetty vastaamaan Euroopan unionin puutavara-asetusta. PEFC ei ole kuitenkaan ainoa metsäsertifiointijärjestelmä vaan maailmalla käytetään myös paljon FSC metsäsertifiointijärjestelmää. Se ei ole kuitenkaan yhtä yleinen järjestelmä Euroopassa kuin PEFC. Ojaniemi Oy:n asiakkaista ja tavaran toimittajista kuitenkin kaikki käyttävät PEFC-järjestelmää, joten yrityksen on helpompi ottaa järjestelmä käyttöön sekä toimia järjestelmän mukaisesti tulevaisuudessa.

Opinnäytetyön toisessa luvussa käsitellen PEFC Chain of Custody -sertifikaatin laatimiseen johtanutta lainsäädäntöä, jolla on tarkoitus varmistaa, että metsiä hoidetaan kestävästi ja ettei laittomista metsänkorjuista saatua puutavaraa tulisi markkinoille. Lainsäädäntö myös ohjaa puun alkuperän hallintaa Euroopan unionin alueella. Kolmannessa luvussa käsitellen sertifiointiprosessia ja sen tarvetta yritykselle. Vertaan opinnäytetyössä myös haettavaa PEFC Chain of Custody -sertifikaattia ja sen rakennetta muihin olemassa oleviin sertifiointityyppeihin. Neljännessä luvussa tutustutaan syvemmin PEFC Chain of Custody -sertifikaatin vaatimuksiin ja ohjeisiin, jotka yrityksen tulee täyttää, että he voivat hakea sertifiointia ja pitää sen tulevaisuudessa.

Viidennessä luvussa kerron toimeksiantajasta Ojaniemi Oy:sta. Esitän myös lyhyesti erilaiisten standardien merkitystä yrityksen toimintaan sekä tämän opinnäytetyön kohteena olevan menettelytapojen käsikirjan sisältöä ja taustoja sekä käyttötarvetta.

2 LAINSÄÄDÄNTÖ

Euroopan parlamentti ja Euroopan neuvosto antoivat asetuksen N:o 955/2010 lokakuun 20.päivänä vuonna 2010 ja se määrittelee velvollisuuksia yrityksille, jotka toimittavat puutavaraa tai puutavaratuotteita markkinoille. Asetus koettiin tarpeelliseksi, koska puutavaran ja puutuotteiden kysyntä kasvaa maailmanlaajuisesti. Samalla kasvaa huoli osassa puuntuottajamaissa esiintyvistä laittoman puunkorjuun ongelmista, jotka johtuvat institutionaalisista ja hallinnollisista ongelmista. (EUTR 995/2010.)

Euroopan parlamentin ja Euroopan neuvoston mukaan laitton puukorjuu on laajalle levinnyt kansainvälinen ongelma, joka lisää metsäkatoa sekä metsien tilan heikkenemistä. Tästä toiminnasta aiheutuu noin 20 prosenttia koko maailman hiilidioksidipäästöistä ja se vaarantaa muun muassa biologisen monimuotoisuuden sekä saattaa pahentaa äärimmäisiä sääolosuhteita. (EUTR 995/2010.)

Euroopan parlamentti on antanut myös asetuksen N:o 2173/2005 koskien FLEGT-lupajärjestelmää. FLEGT luvalla varmistetaan, että luvanvaraiset tuotteet ovat laillisesti tuotettuja. (Mavi 2016; FLEGT)

2.1 Euroopan unionin puutavara-asetus (EUTR)

EU:n puutavara-asetuksen tarkoituksena on estää laittoman puutavaran sekä laittomasta puutavarasta tehtyjen tuotteiden pääsy markkinoille. Puutavara-asetus myös edellyttää, että toimija, joka ensimmäisenä tuottaa puutavaran markkinoille, osoittaa asianmukaisella huolellisuudella nojautuen järjestelmään (due diligence, dds), että puu, jota toimija on tuottamassa markkinoille, on varmasti laillista.

Puutavara-asetuksen mukaan tuotetta voidaan myydä eteenpäin jälleenmyyjille ja muokata ennen kuin se päätyy loppukäyttäjälle. Yritysten, jotka joko muokkaavat tätä markkinoille jo tuotettua tuotetta tai muuten jälleenmyyvät jo valmista tuotetta, on pidettävä kirjaa toimittajista ja asiakkaista.

Puutavara-asetus kattaa laajan alueen puuta ja puusta valmistettuja tuotteita. Se ei siis koske ainoastaan puuta yksistään vaan sitä sovelletaan myös kaikkiin tuotteisiin, jotka ovat valmistettu puusta tai sisältävät puuta. Tällaisia tuotteita ovat esimerkiksi puiset kalusteet, paperi, puusta valmistetut levyt, paperi-

massa ja lattiaksi tarkoitetut puutuotteet. Asetusta ei kuitenkaan sovelleta kierrätetyissä tuotteissa. Tällaisia tuotteita ovat esimerkiksi painetut lehdet ja kirjat. EU on ilmoittanut myös, että se tekee tuotelisäyksiin muutoksia tarvittaessa

2.2 FLEGT

FLEGT (Forest Law Enforcement, Governance and Trade) on lyhenne Euroopan Unionin vuonna 2003 käyttöönottamasta toimintasuunnitelmasta, jolla pyritään estämään laitton puunkorjuu ja vahvistamaan metsänhoidon laillisuutta sekä mainostamaan laillisesti korjatun puun kauppaa.

Koska EU on yksi maailman suurimmista puun kuluttajista, EU koki tarpeelliseksi luoda tämän toimintasuunnitelman, sillä jos eurooppalaiset toimijat ja valtiot tietämättään ostavat laitonta puutavaraa, ne omilla toimillaan luovat markkinat laittomasti toimiville puunkorjaajille. Nämä tällöin tuhoavat maailman metsiä kestävästi ja aiheuttavat merkittäviä vahinkoja, ei ainoastaan luonnolle, vaan paikallisille, metsästä elantonsa saaville ihmisille, rahallisen hyödyn saavuttamiseksi.

Toimintasuunnitelman päätarkoitus on estää laitton puutavaran pääsy EU:n alueelle, parantaa laillisen puutavaran saantia ja tuotantoa sekä lisätä vastuullisesti hoidetuista metsistä tuotetun puutavaran kysyntää. Pitkällä tähtäimellä toimintasuunnitelman tarkoituksena on luoda kestävä metsänhoito. Se keskittyy seitsemään laajaan osa-alueeseen joista ensimmäisenä on tukea puutavaraa tuottavien maita luomalla tasapuolisia ratkaisuja laitton hakkuun aiheuttamiin ongelmiin. Toinen osa-alue on nostaa laillisen puutavaran arvoa ja merkitystä. Tämä osa-alue sisältää kehitystyötä sekä vapaaehtoisten kumppanuussopimusten luomista EU:n ja puuntuottajamaiden välille. Kolmannen osa-alueen sisältö koostuu julkisen hankintapolitiikan tukemisesta. Tukea annetaan muun muassa hankintamenetelmien lakiasioiden osalta, kun puutavara pitää määritellä tarkemmin tietyksi tuotteeksi kuten onko se raakaa sahatavaraa vai valmista lattiapuuta.

Neljännestä osa-alueesta tavoitteena on antaa tukea yksityiselle sektorille ja kannustaa yksityisen sektorin toimijoita ottamaan käyttöön vapaaehtoisia toimintamenetelmiä puutavaran hankintaan. Tästä esimerkkinä on opinnäytetyössä käsiteltävä PEFC-sertifikaatti. Viidennestä osa-alueesta tavoitteena on rahoituksen ja sijoitusten turvaaminen. Tarkoituksena on myös rohkaista rahoituslaitoksia sijoittamaan metsäteollisuuteen, jotta teollisuus voisi luoda asianmukaisen huolellisuuden järjestelmiä. Kuudes osa-alue

käsittelee lakien käyttöä toimintasuunnitelman apuna. Uudet ja olemassa olevat lait vahvistavat toimintasuunnitelman täytäntöönpanoa. Seitsemäs osa-alue ottaa kantaa ristiriitaiseen puutavaraan ja sisältää muun muassa ristiriitaisen puutavaran kansainvälisen määrittelyn kehittämisen tukemisen.

2.3 Metsälaki

Suomen lainsäädännössä on näitä edellä mainittuja säädöksiä vastaava laki Metsälaki 1093/1996. Metsälain mukaan ”lain tarkoituksena on edistää metsien taloudellisesti, ekologisesti ja sosiaalisesti kestävää hoitoa ja käyttöä siten, että metsät antavat kestävästi hyvän tuoton samalla, kun niiden biologinen monimuotoisuus säilytetään.”

Kokonaissisällöltään Metsälaki on Suomen oloihin sopivaksi säädetty laki joka täyttää FLEGT-asetuksen vaatimukset ja on astunut voimaan jo ennen Euroopan Unionin FLEGT-asetusta. Metsälain mukaisesti korjattu puu on varmasti laillisesti korjattua ja sille saa varmasti puutavara-asetuksen vaatiman FLEGT-luvan.

3 SERTIFIOINTI

Tuotteelle, henkilölle tai laatujärjestelmälle myönnettävän sertifiointin avulla voidaan varmistaa, että sertifiointin omaavan yrityksen tuote tai palvelu vastaa sille asetettuja kansainvälisiä, kansallisia tai paikallisia laatuvaatimuksia (Inspecta 2017).

3.1 Sertifiointin tarve

Tärkein motiivi erilaisten laatujärjestelmien ja sertifiointien hankinnalle ovat kysynnän muutokset. 2000-luvulla kuluttajista on tullut yhä aktiivisempia tiedonhakijoita. Tämä johtuu osittain tietotekniikan kehityksestä, jonka ansiosta kuluttajien on yhä helpompi saada tietoa eri tuotteista ja palveluista. Tästä aiheutunut kysynnän muutos on nähtävissä eritoten elintarviketeollisuudessa, jossa luomutuotteiden kysyntä on kasvanut tällä vuosikymmenellä jopa 25 prosentin vuosivauhtia. Vaikka ympäristöystävällisten tuotteiden kysynnässä on nähtävissä huomattavaa kasvua, on kasvun määrää eri kategorioissa vaikea arvioida, sillä virallisissa vienti- ja tuontitilastoissa ei erotella tuotteita sen mukaan, onko niillä paljon haitallisia vaikutuksia ympäristöön vai ei.

Kuluttajien rooli siis ohjaa yrityksiä tekemään päätöksiä toimintatavoista myös puutavara-alalla, koska tilastojen valossa johtopäätöksiä sertifioidun ja sertifioidun tuotteen välille on vaikea tehdä. Kuluttajien merkitystä taas voidaan tarkastella kahdesta eri näkökulmasta. Tuotokeskeisen näkökulman mukaan yritykset päättävät, tuottavatko ne ympäristöä säästäviä ja eettisesti oikeaoppisia tuotteita markkinoille, jolloin kuluttajan katsotaan olevan passiivinen eikä heidän uskota pystyvän vaikuttamaan päätöksentekoon. Tämän vuoksi katsotaan, että kuluttaja valitsee tuotteen ensisijaisesti esimerkiksi hinnan ja laadun perusteella eikä tuotteen ympäristövaikutusten vuoksi. Aktiivisessa kuluttajaroolissa kuluttajalla on vaikutusvaltaa erityisesti ostokäyttäytymisensä kautta. Tällöin kuluttajat, omalla aktiivisuudellaan, ohjaavat, jopa pakottavat yrityksiä tarjoamaan niitä ominaisuuksia tuotteiltaan, mitä he vaativat. Aktiivinen kuluttaja tekee päätöksensä usein harkiten ja hankkimansa tiedon valossa. Kun kuluttaja on tehnyt tarpeeksi taustatutkimusta eri vaihtoehtoista, joita hänen on mahdollista hankkia, tekee hän ostopäätöksensä sen mukaan, mitkä ovat hänen taloudelliset mahdollisuutensa ostaa tuote. (Harmaala & Jallinoja, 2012, 6-7.)

Ojaniemi Oy:ssä on nähtävissä tämä aktiivisen kuluttajaroolin merkitys ja sen kasvu tämän vuosikymmenen aikana. Yrityksen toimitusjohtajan haastattelussa käy ilmi, että kaupankäynnistä on tullut hankalaa ilman PEFC CoC-standardin olemassaoloa. Asiakkaat tiedustelevat enemmän, onko puu sertifioitua ja sen, että tuotteita ei ole tilattu yrityksestä tarjouspyynnön jälkeen, uskotaan johtuvan siitä, että yrityksen toimitusketjua ei ole standardisoitu. Tämän lisäksi vientiin menevälle puutavaralle PEFC CoC-standardi ei ole ainoastaan kilpailuetu, vaan asiakkaat vaativat sen olemassaoloa lähestulkoon poikkeuksetta.

Mahdollisesti menetettyjen asiakkaiden lisäksi yritykset, joilla tämä standardi on jo hallussaan, vaativat Ojaniemi Oy:ltä erilaisia erilläänpitosopimuksia. Näiden sopimusten mukaan Ojaniemi Oy lupaa varastoida jatkojalostettavaksi tulevan puun erilleen muussa varastossa olevasta puusta koko jatkojalostusprosessin ajan.

3.2 Sertifiointit

Erilaisia sertifiointijärjestelmiä on olemassa monenlaisia. Näihin kuuluvat muun muassa tuotesertifiointi, järjestelmäsertifiointi sekä henkilösertifiointi. PEFC CoC-sertifiointi kuuluu järjestelmäsertifiointin piiriin, koska se on puun alkuperän varmistamiseksi luotu järjestelmä, jonka avulla puun alkuperä pystytään määrittämään valmiista tuotteesta, aina takaisin metsään asti, mistä se on alun perin kaadettu. Koska tuotteiden alkuperä ja käyttöturvallisuus ovat tärkeitä tekijöitä tämän päivän vaatimuksissa, on myös tärkeä tietää enemmän eri sertifiointijärjestelmistä ja miksi ne ovat olemassa, että voidaan tehdä johtopäätöksiä siitä minkä vuoksi PEFC CoC-sertifiointi on luotu.

3.2.1 Tuotesertifiointi

Tuotesertifiointilla varmistetaan, että tuotteeseen liittyvät turvallisuusvaatimukset ovat varmasti standardien mukaiset ennen kuin tuote toimitetaan markkinoille ensimmäistä kertaa. Tällaisia tuotteita ovat esimerkiksi hissit, joissa turvallisuuskomponenttien toimivuus on varmistettava ilmoitetun laitoksen puolesta.

Puutavaraan pakolliseksi tullut CE-merkintä on myös eräänlainen tuotesertifiointi. Tietyn tuoteryhmän tuotteista on luotu harmonisoitu standardi, jonka vaatimukset yrityksen on täytettävä tuotteen laadun

osalta. Suurin osa puutavaratuotteista kuuluu omavalvonnan piiriin, mutta kantaviin rakenteisiin tarkoitettu puutavara vaatii ilmoitetun laitoksen ulkopuolista valvontaa. Kantavien rakenteiden puutavaran ulkopuolisella valvonnalla varmistetaan, että puutavara on laadultaan sellaista, jota voidaan käyttää turvallisesti rakennusten rakenteissa.

3.2.2 Järjestelmäsertifiointi

Sertifioidut järjestelmät ovat usein johdon työkaluja. Esimerkkejä sertifioidun järjestelmän tuomasta lisäarvosta ovat esimerkiksi vastuullisen yritystoiminnan kehittäminen, palveluiden laadun arvioinnin kehittäminen, suunnitelmallinen kestävä kehitys ja toimittaja-arvontien järjestelmällinen tekeminen.

Ehkä kuuluisin esimerkki sertifioidusta järjestelmästä on laatujärjestelmä ISO 9001. ISO 9001 on standardi ja johtamisen työkalu, joka perustuu jatkuvan parantamisen filosofiaan. ISO 9001-standardi liittyy erittäin läheisesti PEFC CoC-sertifiointijärjestelmään, koska alkuperän hallinnan vähimmäisvaatimusten täyttämiseksi voidaan käyttää ISO-9001-laadunhallintajärjestelmää.

PEFC CoC-sertifiointi on myös järjestelmäsertifiointia. Se ei ole kuitenkaan ainoa metsien sertifiointijärjestelmä, vaan sillä on myös kilpailija. FSC (Forest Stewardship Council) on myös merkittävä metsien sertifiointi järjestelmä, joka julkaisi periaatteensa ja kriteerinsä ensimmäisen kerran jo vuonna 1993. FSC sisältää myös CoC-standardin, jolla hallitaan alkuperäketjua. Periaatteiltaan ja vaatimuksiltaan nämä molemmat sertifiointijärjestelmät ovat identtisiä mutta varsinkin PEFC on Suomessa laajemmin käytössä oleva järjestelmä kuin FSC. Niinpä sen käyttäminen yrityksessä on helpompaa, koska kaikki asiakkaat käyttävät samaa PEFC:n järjestelmää.(FSC; Inspecta)

3.2.3 Henkilösertifiointi

Henkilösertifioinnilla voidaan todistaa, että sertifikaatin saaneella henkilöllä on vaadittavat tiedot ja taidot. Arviointi suoritetaan kullekin toimialalle erikseen sovellettujen standardien sekä määräysten mukaan. Henkilöön, jolle sertifikaatti on myönnetty, voidaan kolmannen osapuolen varmistamana luottaa, että hän osaa kaiken, mitä häneltä on vaadittu.

Puualalla esimerkiksi vaaditaan henkilösertifiointia puutavaran lujuuslajittelijalta. Edellä mainitun CE-merkinnän saamiseksi kaikkeen puutavaraan, mikä tulee kantavaksi rakenteeksi, vaaditaan toteuttajaksi lujuuslajittelusertifikaatin omaava henkilöä. Sertifioitu henkilö vastaa tiedoillaan ja taidoillaan siitä, että loppukäyttöön ei päädy yhtäkään tuotetta, joka ei vastaa niitä määräyksiä, jotka on asetettu kantavaan rakenteeseen tulevalle puutavaralle. (Inspecta.)

4 PEFC SERTIFIKAATIN PERUSPERIAATTEET

PEFC on maailmanlaajuinen metsäsertifiointijärjestelmä, jonka tarkoituksena on edistää ekologisia, sosiaalisia ja taloudellisia vastuita metsäteollisuudessa maailmanlaajuisesti. PEFC-sertifioinnissa asetetaan sertifiointin hakijalle lukuisia vaatimuksia, jotka hakijan tulee täyttää voidakseen todistaa, että sertifikaatin omaava organisaatio tuottaa vastuullisia tuotteita metsästä.

Tässä opinnäytetyössä käsiteltävä alkuperän seuranta (Chain Of Custody) sertifikaatti on metsäsertifioinnista erillinen sertifiointijärjestelmä, jonka tarkoituksena on todistaa, että yrityksen valmistamat tuotteet kattavat valmistushistoriaketjun aina metsästä loppukäyttäjälle asti. Tämä tarkoittaa sitä, että siitä asti, kun puu on kaadettu sertifioitussa metsässä ja mennyt käsittelyketjun läpi, asiakkaalle kyetään aukottomasti todistamaan, että mistä puu on alun perin peräisin.

4.1 Materiaaliluokkien tunnistaminen

Toimittajan tulee lähettää tuotteen vastaanottavalle yritykselle alkuperän seurannan piirissä olevaan tuoteryhmään kuuluvien tuotteiden tiedot, jotta organisaatio voi tunnistaa materiaaliluokan. Asiakirjasta tulee käydä ilmi toimituksen asiakasyrityksen nimi, toimittajan tunnistetiedot, tuotteen tunnistetiedot, jokaisen toimitetun tuotteen määrä, toimituspäivä, toimitusjakso tai laskentajakso.

Näiden tietojen lisäksi jokaisen tuotteen, jonka väitetään olevan PEFC sertifioinnin piirissä, toimittajan tulee lisätä asiakirjaan jokin määrämuotoinen väittämä kyseisen tuotteen sertifioitun materiaalin määrästä, esimerkiksi ”Tuote 9955 45x95 PHL Kuusi 99,8 % PEFC Certified”. Toimittajan tulee myös osoittaa asiakirjassaan, joka voi olla lasku tai lähetysluettelo, kunhan se sisältää kaikki vaadittavat tiedot, sertifiointistatuksen osoittava tunniste.

Materiaaliluokkien tunnistamiseksi organisaation, niin toimittajan kuin asiakkaankin jos molemmilla on käytössään sertifiointijärjestelmä, tulee jokaisen toimituksen yhteydessä luokitella vastaanottamansa toimitus joko sertifioituksi, neutraaliksi tai muuksi materiaaliksi riippuen seurantamenetelmästä.

4.2 Asianmukaisen huolellisuuden järjestelmän (DDS) vähimmäisvaatimukset

PEFC-standardin ST 2002:2013 mukaan puun alkuperäseurantaserifikaattia hakevalla organisaatiolla tulee olla käytössään asianmukaisen huolellisuuden järjestelmä, jonka avulla valvotaan hankitun materiaalin alkuperää. Koska voimassa olevien lakien mukaan organisaatio ei saa käyttää tuotteissaan laittomista kaadoista tai konfliktialueilta tulevaa puuta, jolla mahdollisesti rahoitetaan sotatoimia, tulee organisaatiolla olla käytössään tämä järjestelmä, jonka vähimmäisvaatimukset on listattu standardiin.(PEFC ST 2002:2013)

Asianmukaisen huolellisuuden järjestelmä perustuu pitkälti toimittajan toimittamaan tietoon, ja materiaalia vastaanottavalla yrityksellä tulee olla pääsy tietoon materiaalin yksilöidystä tuotenimestä ja tuotetyypistä. Tämän lisäksi yrityksellä tulee olla tiedoissaan materiaalin sisältämän puulajin yleisnimi ja tarpeen vaatiessa tieteellinen nimi. Näiden tietojen lisäksi tiedoissa pitää olla korjuumaa sekä tapauskohtaisesti maan sisäinen alue, mistä puu on korjattu. Asianmukaisen huolellisuuden järjestelmässä on myös määritelty yrityksen toimenpiteet riskien hallintaan. Järjestelmän mukaan yrityksen tulee aina luokitella saapuva materiaali joko vähäisen tai merkittävän riskin ryhmään. Poikkeuksena on kuitenkin kaikki materiaali, joka saapuu joko PEFC:n hyväksymän sertifikaatin piiristä tai PEFC:n hyväksymän alkuperän seurannan sertifikaatin piiristä.

Standardin mukaan organisaation riskin perustaksi tulee määrittää toimenpiteet kiistanalaisista lähteistä saapuvalla materiaalille, sekä siinä tapauksessa että toimitusketjussa ei ole kyetty määrittämään alkuperäistä lähdettä. Riskin arviointi tulee tehdä jokaisen toimittajan ensimmäiseen toimitukseen. Arviointi tulee katselmoida ja tarvittaessa päivittää vähintään kerran vuodessa. Jos toimittajalta saapuvan materiaalin puulaji tai puun korjuumaa muuttuu, tulee riskin arviointi tehdä jokaiselle toimitukselle, jossa poikkeamia on havaittavissa.

4.2.1 Merkittävän riskin määrittäminen

Riski tulee määrittää merkittäväksi riskiksi jos materiaali on peräisin maasta, jossa Transparency Internationalin määrittämä kansainvälinen korruptioindeksi on alle 50. Tämä on käytäntö sen vuoksi, että Transparency Internationalin määrittämällä korruptioindeksi asteikolla 0-100, 100 tarkoittaa täysin korruptiovapaata maata. Tällöin maa, jonka korruptioindeksi menee yli viidenkymmenen, on oletettavasti

tarpeeksi luotettava lähtömaa ilman erillistä valvontaa. Korruptioindeksin lisäksi maassa ei saa olla meillä aseellisia konflikteja. Maassa ei myöskään saisi olla tunnetusti huonosti järjestetty metsätalouden hoito tai materiaali ei saa sisältää puuta, joka on tunnetusti kiistanalaisesta lähteestä. Näiden lisäksi merkittävä riski on olemassa, jos ensimmäistä matalan riskin indikaattoriksi hyväksytyä todentamisjärjestelmää edeltävää toimijaa tai vaiheita toimitusketjussa ei tunneta. Tämän lisäksi, jos puutavaraa tai puuta sisältävä tuote tulee sellaisesta maasta, jota ei tunneta, niin standardi määrää kyseisen tuotteen merkittävän riskin tuotteeksi tai materiaaliksi. Standardin mukaan myös puulajit, joita ei tunneta, ja puutavara, joka vastaanotetaan sellaisesta toimitusketjusta, jossa tiedetään olevan yritys, jonka tiedetään harrastavan laitonta toimintaa, ovat syitä, joiden perusteella materiaali tulee asettaa merkittävän riskin luokkaan. (Transparency International, 2017)

Kun toimitus on tunnistettu saapuvaksi merkittävän riskin lähteestä, alkuperän seurannan sertifiointin omaavan yrityksen tulee pyytää toimittajalta lisätietoja ja mikäli mahdollista näyttöä, että materiaali on peräisin laillisista lähteistä. Tämän todistaakseen toimittajan tulee varmistaa, että se toimittaa organisaatiolle tiedot metsänhoitoyksiköstä sekä toimitusketjusta kokonaisuudessaan. Tämän lisäksi toimittaja voi tarjota mahdollisuutta toimitusketjun tarkastamiseen toisen tai kolmannen osapuolen puolesta. Nämä menettelyt voidaan varmistaa organisaation ja toimittajan välisellä sopimuksella.

Koska organisaation tulee varmistua siitä, että merkittävän riskin lähteistä saapuva puutavara on varmasti laillista, tulee organisaation todentamisohjelman sisältää erinäisiä toimenpiteitä, joilla alkuperä saadaan varmistettua organisaation toimesta, sillä pelkkä toimittajan vakuutus ei riitä.

4.2.2 Paikan päällä tehtävät tarkastukset

Todentamisohjelman tulee sisältää tarkastuksia paikan päällä, kun toimittaja on merkitty merkittävän riskin kategoriaan. Näitä tarkastuksia voi organisaatio toteuttaa itse tai kolmas osapuoli organisaation puolesta. Tämän paikan päällä tehtävän tarkastuksen voi korvata myös asiakirjakatselmuksella, kunhan asiakirjoista selviää luotettavasti, että materiaali on peräisin ei-kiistanalaisista lähteistä.

Kun organisaatio suorittaa tarkastuksen itse, tulee sen osoittaa, että sillä on tarpeeksi tietoutta alkuperään ja kiistanalaisista lähteistä peräisin olevaan materiaalin liittyvästä lainsäädännöstä. Organisaation tulee

osoittaa myös tämä kolmannen osapuolen puolesta, ja kolmansien osapuolien tulee täyttää standardissa PEFC ST 2003:2012 luvun 5.2.6 vaaditut kohdat, jotka ovat samat kuin SFS EN ISO/IEC 17065 -standardissa.

Näiden paikan päällä tehtävien tarkastuksien tulee kattaa välitön toimittaja ja kaikki välitöntä toimittajaa edeltävät toimittajat toimitusketjussa. Tämän lisäksi tarkastuksissa tulee käydä ilmi, kuka on metsätalouksiyksikön omistaja, hoitaja tai yksiköstä vastuussa oleva taho, jotta heidän toimintansa laillisuus voitaisiin arvioida.

4.2.3 Korjaavat toimenpiteet

Kun organisaatio havaitsee toimittajien osalta vaatimustenvastaista toimintaa, tulee organisaatiolla olla kirjalliset menettelytavat, miten kyseisessä tilanteessa tulee toimia. Korjaavissa toimenpiteissä tulee olla riskin laajuuden ja vakavuuden mukaan määritellyt toimintatavat ja korjaavana toimenpiteenä tulee olla vähintään tapa, jossa selkeästi ilmoitetaan tunnistettu riski ja lähetetään pyyntö tunnistetun riskin käsittelemiseksi määritetyssä ajassa. Näin voidaan varmistaa, että yritykselle ei ole toimitettu puutavaraa kiistanalaisista lähteistä.

4.3 Alkuperän seurannan menetelmät

PEFC CoC-standardissa on kaksi eri menetelmää, joilla seurataan alkuperää: fyysisen erilläänpidon menetelmä ja prosenttimenetelmä. Organisaation tulee valita itselleen sopiva menetelmä materiaalivirran ja prosessien perusteella.

4.3.1 Fyysisen erilläänpidon menetelmä

Fyysisen erilläänpidon menetelmän mukaan silloin, kun kaikki organisaation sertifioitu materiaali ei sekoitu muiden materiaalien kanssa ja kun sertifioituna saapunut materiaali pystytään tunnistamaan koko prosessin ajan, tulisi yrityksen käyttää ensisijaisesti tätä menetelmää.

Kun tätä prosessia sovelletaan organisaatiossa, tulee sen varmistua siitä, että sertifioitu materiaali on selkeästi tunnistettavissa. Tuote tulee olla tunnistettavissa kaikissa tuotannon ja markkinointiprosessien vaiheissa. Organisaatiossa voidaan käyttää tätä menetelmää, vaikka siellä olisikin toisistaan poikkeavia sertifioituja materiaaleja, kunhan sertifioidut tuotteet ovat selkeästi tunnistettavissa tuotanto- tai varastointitilojen perusteella. Tuote voidaan pitää erillään myös ajan perusteella tai selkeällä todistuksella siitä, että tuotteet ovat tunnistettavissa koko tuotanto- ja varastointiprosessin ajan.

4.3.2 Prosenttimenetelmä

Prosenttimenetelmää sovelletaan organisaatioissa, joissa sekoitetaan sertifioitua materiaalia muiden luokkien materiaaleihin. Käyttäessään tätä järjestelmää, organisaation tulee täyttää PEFC CoC-standardin alkuperäseurantaprosessia koskevat vaatimukset tuoteryhmäkohtaisesti. Tuoteryhmän tulee koostua yhdestä tuotelajista tai ryhmästä tuotteita, jotka sisältävät samaa raaka-ainetta ja tuotteiden tulee olla mitattavissa samalla mittayksiköllä tai samaksi muunnettavalla yksiköllä. Tuoteryhmän tuotteiden tulee olla myös valmistettu yhdessä tuotantopaikassa.

Prosenttimenetelmässä käytetään sertifiointiprosenttia, joka lasketaan erikseen jokaiselle tuoteryhmälle kaavalla $P_c[\%] = \frac{V_c}{V_c + V_o} * 100$. Kaavassa P_c on sertifiointiprosentti, joka tarkoittaa sitä, kuinka monta prosenttia tuote-erästä on sertifioitua materiaalia. V_c tarkoittaa sertifioidun materiaalin määrää ja V_o on sertifioimattoman materiaalin määrä. Laskennassa tulee käyttää samaa mittayksikköä kaikkien käytettävien raaka-aineiden osalta. Jos mittayksiköjä muunnetaan samaksi laskentaa varten, tulee käyttää vain hyväksytyjä muuntokertoimia ja menetelmiä.

Mikäli organisaatioon hankittu tavara on vain osittain sertifioitua, tulee organisaation käyttää toimitetun tavaran sertifiointiprosenttia. Loppuosa väitetyn prosenttiosuuden tavarasta merkitään muuna puutavarana. Prosenttiosuuksia määrittäessään organisaation tulee laskea prosenttiosuus joko sellaisenaan tai liukuvana keskiarvoprosenttina. Jos prosenttiosuudet lasketaan sellaisenaan, tulee organisaation käyttää sertifiointiprosentin laskemiseen sitä materiaalin määrää, jota laskennassa olevan tuoteryhmän tuotteet fyysisesti sisältävät.

Organisaation käyttäessä liukuvaa keskiarvoprosenttia, tulee organisaation laskea tietyn tuoteryhmän ja väittämäjaksosertifiointiprosentti siten, että väittämäjaksoa edeltävän hankintajakson, joka on korkeintaan kaksitoista kuukautta, aikana hankittua materiaalia käytetään perusteena väitetylle sertifiointiprosentille. Väittämäjakso saa olla korkeintaan 3 kuukautta.

Prosenttiosuus voidaan siirtää tuotteisiin keskiarvoprosenttimenetelmällä. Keskiarvoprosenttimenetelmällä organisaatio voi käyttää laskettua sertifiointiprosenttia kaikkiin laskennassa oleviin tuoteryhmiin. Esimerkkinä jos 3 kuukauden väittämäjaksolle laskettu sertifiointiprosentti on 78 %, käyttää yritys kaikissa markkinoimissaan tuoteryhmissä tuota laskettua 78 prosentin väittämää ja tuotteet voidaan myydä eteenpäin väittämällä ”78 % sertifioitu”.(PEFC ST 2002:2013, 9-14.)

5 PEFC OJANIEMI OY:SSÄ

Tässä luvussa tarkastelen tarkemmin tuon alkuperäseurantajärjestelmän vaatimuksia opinnäytetyön kohdeyrityksessä ja käyn läpi, mitä standardin asettamat vaatimukset muuttavat toiminnassa ja täytyykö yrityksen muuttaa käytäntöjään. Luon myös käsikirjan koulutusmateriaaliksi, jonka avulla voidaan varmistaa, että kaikki yrityksen työntekijät sitoutuvat noudattamaan näitä vaatimuksia ja ovat tietoisia käytännöistä, joita noudattamalla yritys kykenee suoriutumaan standardin vaatimuksista.

5.1 Ojaniemi Oy

Ojaniemi Oy on nykymuodossaan 1992 perustettu perheyritys, joka on erikoistunut puutavaran höyläykseen. Ojaniemen perheen yritystoiminta on kuitenkin saanut alkunsa 1800-luvun lopulla, kun joki padottiin Kakkurin kohdasta ja padon juureen perustettiin mylly. Mylly muutettiin 1950-luvulla sahasi, mistä lähtien Ojaniemen perhe on toiminut puutavaran valmistajana. Saha paloi 1991, jonka jälkeen Ojaniemi Oy perustettiin ja Ojaniemi alkoi keskittyä pelkästään puutavaran höyläykseen ja jälleenmyyntiin.

Nykyään Ojaniemi Oy toimittaa puutavaraa rakennusyrittäjille, yksityishenkilöille ja jälleenmyyjille. Nykyajan trendi on rakentaa taloja valmispaketeista, joissa koko talo toimitetaan elementteinä ja talon rakentaminen on nopeaa ja vaivatonta. Tämä on vähentänyt puutavaran menekkiä yksityisasiakkaille ja Ojaniemi Oy on sellaisessa tilanteessa, että asiakaskuntaa tulisi laajentaa. Puutavaran vienti ulkomaille olisi tällä hetkellä paras vaihtoehto laajentaa asiakaskuntaa, sillä ulkomaille arvostetaan suomalaista puutavaraa ja viennistä saa vielä paremman katteen kuin kotimaasta.

5.2 Standardit nyt ja tulevaisuudessa

Ojaniemi Oy:llä on jo käytössään kaksi harmonisoitua tuotestandardia, jotka on hankittu CE-merkintää varten ja ne ovat lain mukaan pakollisia. Nämä tuotestandardit ovat SFS-EN 14915, jossa määritellään julkisivuverhouksen, sisäverhouksen ja kattoverhouksen paneelien olennaiset ominaisuudet ja tarvittavat testausmenetelmät. Toinen harmonisoitu tuotestandardi on SFS-EN 14342, jossa määritellään puisten lattiapäällystetuotteiden ominaisuudet, vaatimukset ja asianmukaiset testausmenetelmät.

Opinnäytetyössä tarkasteltava puunalkuperäseurannan sertifiointistandardi PEFC olisi hyödyllinen apuväline tulevaisuudessa haettaessa asiakkaita ulkomailta. Ei ainoastaan lainsäädännön vuoksi vaan myös asiakkaiden tarpeesta saada tuotteita, joiden alkuperä tunnetaan. PEFC- sertifikaatin käyttö yrityksessä olisi myös helppo toteuttaa, koska kaikilla toimittajilla on jo käytössään PEFC, jolloin Ojaniemi Oy voisi jatkaa toimitusketjun jäljitettävyyttä. Näin asiakas tietäisi varmasti, mistä puu on peräisin.

5.3 Menettelytapojen käsikirja

Ojaniemi Oy:lle luotiin menettelytapojen käsikirja, jonka tarkoituksena on auttaa Ojaniemi Oy:n työntekijöitä kontrolloimaan materiaalin kulkua ja sen vastaanottoa, tuotantoa, varastoimista ja lähettämisä siten, että kaikki oleelliset PEFC:n vaatimukset täytetään. Käsikirjassa on jaoteltu eri työntekijöiden tehtäviä ja vastuualueita. Näitä ovat muun muassa yleinen vastuu yhteensopivuudesta PEFC:n vaatimukseen sekä henkilökunnan kouluttaminen.

Käsikirjassa kerrataan yrityksen taustaa ja määrätään henkilökuntaa koulutettavaksi. Näiden lisäksi käsikirjalla varmistetaan, että johto on sitoutunut noudattamaan käsikirjassa määriteltyjä vastuita ja toimenpiteitä. Näitä ovat muun muassa työterveys ja työturvallisuus, tuotteiden merkitseminen sekä määrien kirjaaminen. Käsikirjassa kerrotaan myös ohjeet asiakirjojen säilytykseen, raaka-aineiden hankintaan sekä raaka-aineiden vastaanottamiseen standardin mukaisesti.

Standardin kannalta tärkeimmät asiat, jotka ovat ohjeistettuna käsikirjassa, ovat PEFC:n tuotemerkkien käytöstä opastava osuus. Tässä kohdassa luetellaan kuinka PEFC merkkiä saa käyttää tuotteessa tai yrityksen viestinnässä. Fyysisen erilläänpidonmenetelmästä ja toteutuksesta on kerrottu tarkat toimintaohjeet tavaran saapuessa yritykseen ja kun se lähetetään asiakkaille.

Käsikirjassa (LIITE 1) on myös kerrottu, kuinka yrityksen tulee toimia reklamaatioiden kanssa sekä puhutaan sisäisestä auditoinnista ja johdon katselmuksesta, jotka tulee suorittaa vuosittain. Alihankintaan ja ulkoistamiseen on myös annettu ohjeet, jotta voidaan varmistua että standardin vaatimukset täytetään joka tilanteessa.

6 JOHTOPÄÄTÖKSET

Opinnäytetyön tuloksena syntyi käsikirja Ojaniemi Oy:lle, jonka avulla varmistetaan, että Ojaniemi Oy toimii sertifikaatin asettamien vaatimusten mukaisesti. Loin käsikirjan PEFC CoC -standardin vaatimusten mukaisesti ja sovelsin tietojani käsikirjaan sellaisella tavalla, joka sopii yrityksen toimintatapaan. Käsikirjassa on eritelty, miten yrityksen tulee toimia tietyissä tilanteissa liittyen puutavaran ostoon tai myyntiin.

Yrityksellä oli jo tarkasteluhetkellä käytössään sertifikaatin vaatimia toimintotapoja, kuten fyysinen erilläänpitomenetelmä. Tulevaisuutta ajatellen yrityksen tulisi ottaa käsikirja käyttöön toimintaoppaana, jotta yritys voi toiminnallaan osoittaa ulkopuoliselle laitokselle noudattavansa PEFC CoC -standardin vaatimuksia saadakseen sertifikaatin käyttöönsä.

Sertifikaatin saaminen yritykseen olisi hyödyllistä yrityksen toiminnan kannalta. Asiakkaat haluavat nykyään tuotteita, joiden alkuperä on tiedossa, joten tällöin sertifikaatin saaminen olisi yrityksen edun mukaista.

LÄHTEET

EUTR995/2010 Saatavissa: <http://eurlex.europa.eu/legalcontent/FI/TXT/PDF/?uri=CELEX:32010R0995&from=EN> Viitattu 31.10.2016

FLEGT Saatavissa: <http://www.euflegt.efi.int/about-flegt> Viitattu 31.10.2016

FSC. Www-dokumentti. Saatavissa: <https://fi.fsc.org/fi-fi/tietoa-fscst> Viitattu 05.11.2016

Harmaala, M.& Jallinoja N. 2012 Yritysvastuu ja menestyvä liiketoiminta. Helsinki: Alma Talent Oy

Inspecta. Www-dokumentti Saatavissa: <https://www.inspecta.fi/Palvelut/Sertifiointi-ja-arviointi/> Viitattu 05.11.2016

MAVI 2016. Www-dokumentti. Saatavissa: <http://www.mavi.fi/fi/maksut-ja-valvonta/valvonta/eutr/Sivut/default.aspx> Viitattu 02.11.2016

Metsälaki 1093/1996 Saatavissa: <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1996/19961093> Viitattu 30.04.2017

PEFC ST 2002:2013 Www-dokumentti Saatavissa: <http://pefc.fi/asiakirjat/standardit/> Viitattu 12.12.2016

Transparency International 2017 Saatavissa: https://www.transparency.org/news/feature/corruption_perceptions_index_2016 Viitattu 04.05.2017

LIITE 1: PEFC Alkuperäketjun menettelytavat

PEFC Alkuperäketjun menettelytavat

Ojaniemi Oy

1. Johdanto menettelytapojen käsikirjaan
2. Yrityksen taustaa
3. Vastuualueet
4. Johdon sitoutuminen
5. Koulutus
6. Asiakirjojen säilyttäminen
7. PEFC- tuoteryhmät
8. Raaka-aineen hankinta
9. Raaka.-aineen hankinta
10. Määrien tarkkailu
11. Myynti ja toimittaminen asiakkaille
12. PEFC:n tuotemerkkien käyttö
13. Fyysisen erilläänpidon menetelmän toimeenpanemine
14. Valitusten käsittely
15. Sisäinen auditointi ja johdon katselmus
16. Alihankinta ja ulkoistaminen

1. Johdanto menettelytapojen käsikirjaan

Tämä käsikirja on luotu, jotta voidaan varmistua siitä, että Ojaniemi Oy täyttää PEFC-sertifikaatille asetetut kriteerit. Tämä käsikirja perustuu PEFC:n alkuperäketjun standardiin PEFC ST 2002:2013 ja käsittelee kaikki oleelliset standardin vaatimukset. Toimitusjohtaja on vastuussa tämän käsikirjan päivittämisestä ja oikeanlaisesta toimeenpanemisesta käytännössä.

Tämän käsikirjan tarkoituksena on auttaa yrityksen työntekijöitä kontrolloimaan materiaalin kulun sen vastaanoton, tuotannon, varastoimisen ja lähettämisen läpi siten, että kaikki oleelliset PEFC:n vaatimukset täytetään. Käsikirjan avulla työntekijät kykenevät varmistamaan, että yritys täyttää vaatimukset standardissa PEFC ST 2002:2013. Käsikirjan avulla työntekijät kykenevät myös varmistamaan, että yritys täyttää Euroopan Unionin puutavara-asetuksen (EUTR) vaatimat tavoitteet.

2. Yrityksen taustaa

Ojaniemi Oy on perustettu vuonna 1992 ja se on pieni puutavaran höyläykseen erikoistunut yritys. Yrityksen kokonaisliikevaihto vuonna 2014 oli 2,5 miljoonaa euroa. Yrityksessä työskentelee 6 henkilöä.

Yrityksen tilat pitävät sisällään raaka-ainevaraston, kuivaamon, sahan, höyläämön sekä valmiiden tuotteiden varastoja, joita on kaksi kappaletta. Asiakaskunta koostuu yksityisistä remontoijista, rakennusalan yrittäjistä, jälleenmyyntiyrityksistä, ja lisäksi yritys tekee sahoille alihankintatöitä. Yritys toimittaa myös mittatilauspuutavaraa arkkitehtien piirustusten mukaisesti. Kaikki toimittajat sijaitsevat Euroopassa.

3. Vastuualueet

Yleisessä vastuussa yhteensopivuudesta PEFC:n vaatimuksiin nähden on Ville Ojaniemi. Eri vastuualueet on määritelty jokaisessa menettelytapojen osiossa. Vastuualueet on myös listattu seuraavassa taulukossa:

Taulukko 1. Henkilökunnan vastuualueet

Vastuualue	Vastuuhenkilö
<i>Henkilökunnan kouluttaminen</i>	<i>Ville Ojaniemi</i>
<i>Tavarantoimittajien tarkastaminen ja raaka-aineen ostaminen</i>	<i>Juho Ojaniemi</i>
<i>Raaka-aineen vastaanottaminen</i>	<i>Juho Ojaniemi</i>
<i>Tuotanto ja erillään pitäminen jalostamisessa</i>	<i>Ville Ojaniemi</i>
<i>Määrien kirjaaminen</i>	<i>Ville Ojaniemi</i>
<i>Työterveys ja turvallisuus</i>	<i>Juho Ojaniemi</i>
<i>Tuotteiden merkitseminen</i>	<i>Ville Ojaniemi</i>
<i>Tuotemerkkien käyttäminen markkinoinnissa</i>	<i>Ville Ojaniemi</i>
<i>Myynti- ja rahtikirjat</i>	<i>Ville Ojaniemi</i>
<i>Ulkoistaminen</i>	<i>Juho Ojaniemi</i>

Huomio: Yleinen vastuuhenkilö on vastuussa niistä asioista, joita ei ole mainittu tässä taulukossa.

4. Johdon sitoutuminen

Yrityksen johto sitoutuu noudattamaan käsikirjassa määriteltyjä vastuita ja toimenpiteitä liittyen PEFC-alkuperäketjun menettelytapoihin. Johto pitää osaltaan huolta siitä, että työntekijät tuntevat menettelytavat ja omalta osaltaan sitoutuvat noudattamaan niitä.

5. Koulutus

Yrityksessä järjestetään henkilökunnan koulutus koskien PEFC-sertifikaattia ja merkintöjä koskevia kriteereitä. Koulutuksen pohjana käytetään tätä käsikirjaa ja siihen osallistuvat kaikki yrityksen kokoaikaiset työntekijät.

Ensimmäinen koulutus on annettu ennen ensimmäistä tarkastusta ja lisäksi lyhyempi koulutus annetaan vuosittain. Uudet työntekijät perehdytetään henkilökohtaisesti tähän käsikirjaan ennen töiden aloittamista. Tuotantopäällikkö on vastuussa tämän koulutukseen liittyvän menettelytavan soveltamisesta käytäntöön.

Yrityksessä ylläpidetään listaa järjestetyistä koulutuksista, niiden aihepiireistä ja osallistujista. Ajantasainen lista pidetyistä koulutuksista on löydettävissä PEFC-kansiosta tietokoneen C:asemalta varmuuskopiotuna. Uusien työntekijöiden koulutus arkistoidaan erilliselle listalle, johon kirjataan päivämäärä sekä työntekijän allekirjoitus

6. Asiakirjojen säilyttäminen

Alkuperäketjun seuraamisen mahdollistamiseksi Ojaniemi Oy ylläpitää hankintaan, varastointiin ja myyntiin liittyvien asiakirjojen arkistoa. Asiakirjat voivat olla joko sähköisessä tai paperisessa muodossa. Asiakirjojen säilytysohjeet ovat nähtävissä taulukossa 2.

Taulukko 2. Tiivistelmä PEFC:hen nähden oleellisista ylläpidettävistä asiakirjoista Ojaniemi Oy:ssä

Asiakirjan nimi	Sijainti
Lista tavarantoimittajista	<i>Eritellään PEFC-kansioon sähköisessä muodossa</i>
Kopiot toimittajien PEFC sertifikaateista	<i>Sähköisessä muodossa serverin "PEFC" -kansiossa.</i>
Tietoa puulajeista ja puutavaran alkuperästä	<i>Sähköisessä muodossa "PEFC" -kansiossa</i>
Riskiarvioinnin tulokset	<i>Sähköisessä muodossa "PEFC" -kansiossa</i>
Ostotilaukset	<i>Paperisina arkistossa</i>
Toimittajien tilausvahvistukset	<i>Paperisina arkistossa</i>
Ostolaskut	<i>Paperisina arkistossa</i>
Tieto määrästä, sisältäen muuntokertoimet	<i>Sähköisenä "PEFC" -kansiossa</i>
Myyntilaskut	<i>Sähköisessä muodossa kirjanpito-ohjelmassa/paperisina arkistossa</i>
Tuotetarrat, joita käytetään tuotteiden merkitsemisessä	<i>Tarrojen mallit tallennetaan serverin "PEFC" -kansiossa.</i>
Asiakirjat työterveyteen ja turvallisuuteen liittyen	<i>Paperiversio säilytetään kansiossa konttori-tiloissa. Kopio ilmoitustaululla.</i>
PEFC käsikirja	<i>Sähköisessä muodossa serverin "PEFC" -kansiossa.</i>
PEFC-tuoteryhmäluettelo	<i>Sähköisessä muodossa serverin "PEFC" -kansiossa.</i>
Sisäisen auditoinnin raportit	<i>Sähköisessä muodossa serverin "PEFC" -kansiossa.</i>
Muistiinpanoja johdon katselmuksesta	<i>Sähköisessä muodossa serverin "PEFC" -kansiossa.</i>
Henkilökunnan PEFC-koulutukseen liittyvät dokumentit	<i>Paperiversio säilytetään toimistossa</i>
Ulkopuoliset valitukset	<i>Sähköisessä muodossa serverin "PEFC" -kansiossa.</i>
Ulkoistamissopimukset	<i>Sähköisessä muodossa serverin "PEFC" -kansiossa.</i>

7. PEFC-tuoteryhmät

Ojaniemi Oy on tehnyt luettelon PEFC-sertifioiduista tuoteryhmistä. Tuoteryhmäluettelo kuvaa, mitä tuotteita me voimme tuottaa ja myydä sertifioituina. Tuoteryhmäluettelo auttaa henkilökuntaamme, asiakkaitamme, tavarantoimittajiamme ja muita kiinnostuneita osallisia ymmärtämään, mitä PEFC-järjestelmämme pitää sisällään. Ville Ojaniemi on vastuussa tuoteryhmäluettelon ylläpitämisestä ajan tasalla.

Tuoteryhmät on lajiteltu puulajien mukaan ja ne on jaeteltu seuraavanlaisesti:

Ryhmä I Kuusi

Ryhmä II Mänty

Ryhmä III Koivu

Ryhmä IV Tammi

Ryhmä V Haapa

Ryhmä VI Leppä

Tuoteryhmiä päivitetään tarvittaessa.

8. Raaka-aineen hankinta

Ville Ojaniemi on vastuussa raaka-aineen hankinnasta, mukaan lukien tavarantoimittajan PEFC-sertifikaatin voimassaolon sekä ostoasiakirjojen tarkistaminen. Ville Ojaniemi hakee kopion PEFC-sertifikaatista kaikilta sertifioidun materiaalin toimittajilta ja varmistaa myös, että sertifikaatti on voimassa PEFC:n kotisivuilta. Kaikilta toimittajilta vaaditaan myös tietoa puulajeista ja puun alkuperästä. Kaikki nämä tiedot kirjataan tavarantoimittajalistaan. Toimittajatarkastuksen ja tavarantoimittajalistan päivitys tehdään vähintään kerran vuodessa. Tilauksen tekevän henkilön on tarkastettava toimittajalistalta, että tavarantoimittajalla on voimassaoleva PEFC-sertifikaatti.

Suurimmalla osalla Ojaniemi Oy:n tavarantoimittajista on jo PEFC ja/tai FSC sertifikaatti, joten pääsääntöisesti voidaan olettaa, että tuotteet ovat peräisin ei-kiistanalaisista lähteistä. Uuden EU:n puutavara-asetuksen johdosta yrityksessä on kuitenkin käyty läpi kaikki tavarantoimittajat ja arvioitu vastaanotetun puutavaran osalta riskin suuruutta. Tavarantoimittajalistalta voidaan todeta, että vain kahden tavarantoimittajien kohdalla riski on jotain muuta kuin ”vähäinen”.

Jos todetaan että tavarantoimittajan kohdalla riski on suuri, pyydetään ko. yritykseltä lisätietoja toimitettavasta/tilattavasta tavaraerästä. Tällaisia dokumentteja voivat olla mm. omavakuutus, alkuperätodistus ja tieto toimitusketjusta. Pyydetään myös suostumusta suoritettavaan tarkastukseen, jotta voidaan todeta materiaalin olevan ei-kiistanalaisesta lähteestä.

9. Raaka-aineen vastaanottaminen ja varastointi

Juho Ojaniemi (tai hänen sijaisensa) on vastuussa tavaran vastaanottamisesta ja asiakirjojen, sekä tuotteiden merkintöjen tarkistamisesta, silloin kun kyseessä on PEFC-sertifioituna tilattu erä.

Kun materiaali on toimitettu sertifioituna, on varastopäällikkö tarkistettava seuraavaa:

- Tuotteen sertifiointistatus (esim. 100% PEFC certified)
- Toimittajan PEFC sertifikaatin tunniste
- Toimitettujen tuotteiden määrä ja laatu vastaa raaka-aineen tilausta ja tietoa, joka on annettu laskussa (tai rahtikirjoissa).

Tavaraerä kirjataan yrityksen käytössä olevaan järjestelmään niin, että se on myös siellä erotettavissa PEFC-sertifioiduksi tavaraksi. Koska yritys käyttää fyysisen erilläänpidon järjestelmää, sijoitetaan saapunut tavaraerä sertifioidulle tavaralle tarkoitettuun paikkaan varastossa ja merkitään asianmukaisesti, jotta voidaan estää sen sekoittuminen sertifioimattomien erien kanssa.

Jos joku em. kohdista ei täyty, ei erää voida merkitä sertifioiduksi ja se on pidettävä erillään sertifioiduista tavaraeristä. Tällöin myös tavarankirjaamisessa järjestelmään on tultava ilmi, että erä ei ole sertifioitua. Puutteelliset tiedot tai merkinnät aiheuttavat sen että ko. erää ei voida käyttää PEFC-tuotannossa.

10. Määrien tarkkailu

Ville Ojaniemi on yleisesti vastuussa määrien tarkkailusta. Ojaniemi Oy käyttää erillistä kirjaamiskoodia sertifioidulle materiaalille, ja täten on aina mahdollista erottaa ja tunnistaa sertifioitu materiaali sertifioimattomasta materiaalista kirjanpito-ohjelmassa. Ojaniemi Oy laskee muuntokertoimet koko tuotantoprosessille. Muuntokertoimet päivitetään vähintään kerran vuodessa.

Hankitut ja myydyt sertifioidun tavarankmäärät ovat jatkuvasti ja ajantasaisena noudettavissa kirjanpito-ohjelmasta. Varastoon kirjaamisesta vastaava henkilö huolehtii siitä, että ostotilaukset tehdään oikeaan, sertifioituja eriä varten perustettuun tuoteryhmään ja koodille. Myynti huolehtii siitä, että sertifioituna asiakkaalle myytävä tavara lähtee oikealta koodilta, joka on perustettu nimenomaan vain sertifioitua tavaraa varten.

11. Myynti ja toimittaminen asiakkaalle

Kaikki tuotteet, jotka myydään sertifioituna myydään "X% PEFC certified" väit-
tämällä.

Tavarankmyyjä luo järjestelmään laskun, jossa on seuraava tietosisältö:

- Laskuttajan nimi- ja yhteystiedot
- Laskutettavan nimi- ja yhteystiedot
- Laskun päivämäärä ja numero
- Maksu- ja toimitusehto

- Tilatun tuotteen laatu, määrä ja hinta (sertifioituilla tuotteilla oma tuoteryhmä)
- Firman sertifikaatin rekisteröintinumero (lisätään tekstirivinä)
- Sertifioitujen tuotteen vaatimus (lisätään tekstirivinä)

Jos samassa erässä toimitetaan sekä sertifioitua että sertifioimatonta tavaraa, on nämä kyettävä erottelmaan. Jos samassa erässä myydään sekä sertifioitua, että sertifioimatonta tavaraa, on näille tehtävä omat myyntiasiakirjat.

12. PEFC:n tuotemerkkien käyttö

PEFC-logon käyttö edellyttää voimassaolevaa PEFC-logon lisenssiä joka merkitään asiaankuuluvalla paikalla. Muut logon osat on määritelty sen käyttöoppaassa, joka on noudettavissa osoitteesta: <http://www.pefc.fi>.

PEFC-sertifioinnista kertovaa merkkiä tulee käyttää ainoastaan tuotteissa, jotka kuuluvat ja on hyväksytty sertifikaatin piiriin. Käyttöehtojen mukaisesti merkkiä voidaan käyttää joko suoraan tuotteessa (on-product) tai yrityksen viestinnässä (off-product). Logoja voidaan käyttää esimerkiksi seuraavissa kohteissa:

- kotisivuilla
- sähköpostin allekirjoituksena
- mainoksissa
- yrityksen esitteissä
- sertifioitujen tuotteiden laskutuksessa * (vaatii sertifioinnin)
- lähetysluetteloissa * (vaatii sertifioinnin)
- tuoteluetteloissa

13. Fyysisen erilläänpidon menetelmän toimeenpaneminen

Ostotilauksia hoitava henkilö (Juho Ojaniemi tai hänen sijaisensa) perustaa sertifioiduille tuotteille oman tuoteryhmän järjestelmään. Tämä erottaa sertifioidut tavaraerät sertifioiduista ja koodi seuraa mukana kaikissa tavaraerään liittyvissä dokumenteissa. Vastaanotetut sertifioidut tavaraerät merkitään asianmukaisesti ja erotetaan sertifioidusta tavarasta varastoinnin ajaksi.

Tuotantopäällikkö, joka valmistaa tuotantomääräykset, on vastuussa merkitsemään selvästi, mikäli tuote on valmistettava PEFC-sertifioidusta materiaalista. Sertifioitu materiaali on aina jalostettava erillään sertifioidusta materiaalista. Tavaraerän myynyt henkilö on vastuussa siitä, että lähtevä erä kirjataan oikealle koodille, jotta se on myöhemmin jäljitettävissä sertifioiduksi eräksi. Myyntilaskun tekevä henkilö tarkastaa, että myyntidokumentit sisältävät Ojaniemi Oy:n PEFC-sertifikaatin rekisteritunnuksen.

14. Valitusten käsittely

Jos Ojaniemi Oy:n asiakas, tavarantoimittaja tai muu sidosryhmään kuuluva taho haluaa tehdä valituksen liittyen alkuperäketjun menettelytapoihin liittyen, noudatetaan seuraavaa prosessia.

Valitus pyydetään kirjallisena ja siinä on eriteltävä mihin menettelytapojen kohtaan valitus kohdistuu. Valitus pyydetään lähettämään joko postitse tai sähköpostilla toimitusjohtajalle. Kun valitus on vastaanotettu, ilmoitetaan siitä valituksen lähittäneelle taholle.

Valitusta varten kerätään tarpeelliset dokumentit ja materiaalit, jotta voidaan varmistua valituksen aiheellisuudesta. Tarkastetaan asianmukainen kohta alkuperäketjun menettelytapoista sekä standardin kohdasta, jota se koskee.

Kun kaikki tarvittava materiaali on kerätty ja tarkastettu, tehdään päätös jatkotoimenpiteistä ja annetaan se tiedoksi valituksen tehneelle taholle. Jos voidaan todeta

virheen tapahtuneen, tehdään suunnitelma sen korjaamiseksi ja tutkitaan millä keinoin vastaavan virheen syntyminen voidaan estää. Kaikki valitukseen liittyvät asiakirjat säilytetään serverin "PEFC"-kansiossa. Tarvittavat muutokset tai päivitykset kirjataan myös alkuperäketjun menettelytapoihin.

15. Sisäinen auditointi ja johdon katselmus

Sisäinen auditointi suoritetaan vuosittain. Tällöin tarkistetaan toiminnalle asetetut kriteerit ja niiden toimivuus käytännössä. Sisäisen auditoinnin tulee kattaa myös mahdolliset alihankkijat, jotka käsittelevät yrityksen omistamia sertifioituja tavaraeriä. Ensisijainen vastuu sisäisten tarkastusten järjestämisestä on toimitusjohtajalla, joka yhdessä muun henkilökunnan kanssa käy läpi mahdollisia ongelmakohtia ja puuttuu niihin.

Jos sisäisessä auditoinnissa havaitaan puutteita tai kehityskohteita, on näille tehtävä uudelleenarviointi ja suunnitelma toiminnan kehittämiseksi tai epäkohtien korjaamiseksi. Kun mahdolliset korjaukset toimintaan on tehty, tulee nämä päivittää käsikirjaan. Johdon katselmus tehdään vähintään kerran vuodessa.

16. Alihankinta ja ulkoistaminen

Organisaation alkuperäseurannan tulee kattaa myös alihankkijoiden toiminta. Tämän vuoksi tässä yrityksessä tulee tehdä sopimus jokaisen alihankkijan kanssa tuotteiden fyysisestä erillään pidosta. Sopimukset säilytetään paperisena yhtiön toimistotiloissa. Alihankkijoiden toiminta tulee katsastaa myös yrityksen sisäisessä auditoinnissa.